

MESLEK HASTALIKLARININ NEDENLERİ VE KORUNMA YÖNTEMLERİ

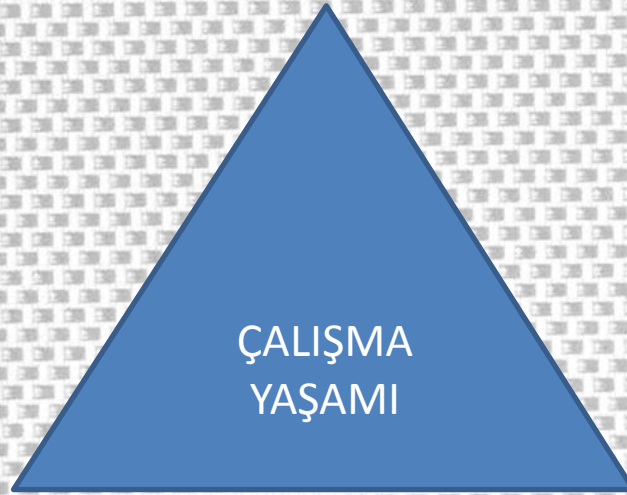
İŞ SAĞLIĞINDA TARAFLAR

İŞÇİ

DEVLET

ÇALIŞMA
YAŞAMI

İŞVEREN

ÇALIŞANLARIN SAĞLIK SORUNLARI

- ❖ Genel hastalıklar
 - Enfeksiyonlar, hipertansiyon, diyabet, kalp hastalığı , ...
- ❖ İşle ilişkili hastalıklar
- ❖ Meslek hastalıkları “işe özgü”
 - Sayıca en az olan
 - İşe özgü, nedeni işyerine bağlı
 - Önlemek olanaklı ve GEREKLİ

ÇALIŞANLARIN SAĞLIK GÖSTERGELERİ

- işe devamsızlık (Normal Hastalıklar nedeniyle)
- iş kazaları
- Meslek Hastalıkları

MESLEK HASTALIĞI NEDİR?

- ❖ Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalık
- ❖ 5510 sayılı Sosyal Güvenlik ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 14. maddesinde ise “**sigortalının çalıştığı işin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple ya da işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, sakatlık veya ruhi arıza halleridir**” olarak tanımlanmaktadır. Silikoz, kurşun zehirlenmesi, asbestoz örnek verilebilir

MESLEK HASTALIĞI (WHO TANIMI)

- Daha kapsamlı bir tanım olup Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre

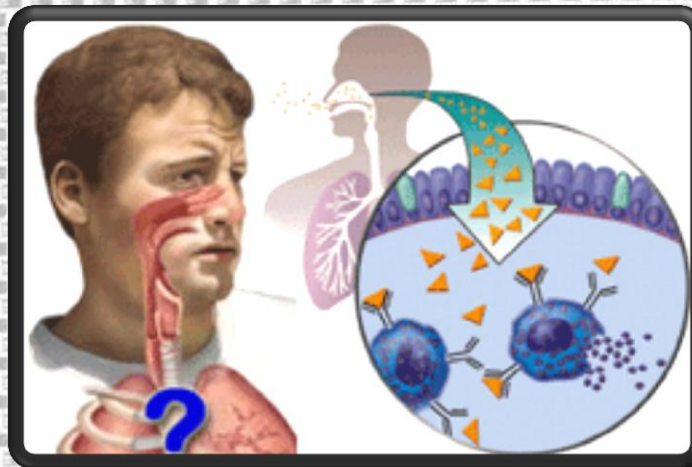
“yalnızca bilinen ya da kabul edilen meslek hastalıkları değil, fakat oluşmasında ve gelişmesinde çalışma ortam ve biçiminin diğer sebepler arasında önemli bir etmen olduğu hastalıklardır”.

Amfizem, kas iskelet sistemi sorunları, astım bu gruba örnek verilebilir

MESLEK HASTALIĞININ OLUŞUMU

- ✓ İşin yürütümü sırasında
- ✓ İşyeri ortamında bulunan bir nedenle
- ✓ Tekrarlayan maruziyet sonucunda
- ✓ Belirli mesleklere özgü (yalnızca o meslekte çalışanlara özgü) hastalıklar
- ✓ Nedensel ilişki söz konusudur

MESLEK HASTALIĞININ ÖZELLİKLERİ

- ✓ Kendine özgü bir klinik tablo
- ✓ İyi belirlenmiş hastalık etkeni
- ✓ Hastalık etkeni veya ara ürününün (metabolitinin) biyolojik ortamda bulunuşu
- ✓ Hastalığın deneysel olarak oluşturulabilmesi
- ✓ Hastalığın atak hızının (ortaya çıkma boyutunun /insidansının) o meslekte çalışanlarda yüksek olması
- ✓ Uzun (belirsiz) latent dönem
- ✓ Yavaş ilerleme
- ✓ Genellikle tedavi edilemez
- ✓ Önlenebilir

MESLEK HASTALIĞINDA YÜKÜMLÜLÜK VE MARUZİYET

- Sağlığa zararlı etken, meslek hastalığı kapsamına giren hastalık nedeni oluyorsa, meslek hastalıkları listesinde sınıflandırılmış olarak yükümlülük ve maruziyet süreleri ile verilmektedir.

Yükümlülük Süresi: Sigortalının meslek hastalığına neden olan işinden ayrıldığı tarih ile, meslek hastalığının meydana çıktığı tarih arasında geçecek en uzun süredir

Maruziyet Süresi: Zararlı etkinin başlamasıyla meslek hastalığı belirtilerinin ortaya çıkması için geçmesi kabul edilen en kısa süredir.

- Listede bulunmayan hastalık, yükümlülük süresi ile ilgili yasaya uymayan süreler konuları SGK Yüksek Sağlık Kurulu tarafından değerlendirilmektedir

MESLEK HASTALIKLARINDA SON DURUM

BİLDİRİLEN

Tanı konulan

Tıbbi bakım var, tanı yok

Bulgu var, Tıbbi bakım yok

Etkilenim var, bulgu yok

BİLDİRİLMEYEN

MESLEK HASTALIĞINA ETKİ EDEN UNSURLAR

MESLEK HASTALIĞI TANISI KONULMASI

- ✓ Meslek hastalıklarında klinik ve laboratuvar incelemeler ve iş öyküsü ile ilişkilendirilmesi sonucunda 'Tıbbi Tanı' konulur.
- ✓ Tıbbi tanının Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından onaylanması durumunda 'Yasal Tanı' söz konusudur.
- ✓ Hastalığın nedeni olan etmenin işyerinde olduğu gösterilmelidir. Hastanın dosyasındaki bilgiler Sosyal Güvenlik Kurumu'na gönderilir ve Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Kurulu tarafından incelenerek karara bağlanır.

MESLEK HASTALIĞI TANISI KONULMASI

- ✓ Meslek hastalığı ile ilgili tanı alabilmek için SGK İl Müdürlüğüne bireysel başvuruda bulunup, yetkili bir hastaneye (meslek hastalıkları hastanesine) sevk iste
- ✓ Tanı aldıktan sonra bu tanı ile işverene git, SGK'ya başvurmasını iste
- ✓ İşveren bildirim yapacak
- ✓ İşyeri teftişleri, analizler vs ile bir dosya tamamlama süreci
- ✓ Dosya SGK Yüksek Sağlık Kurulu'na gidiyor, dosya onaylanırsa bir işgöremezlik oranı belirleniyor
- ✓ Oran yüzde10'u geçerse iş göremezlik ödeneği tahsis ediliyor ve meslek hastalığı kesinleşmiş oluyor.

MESLEK HASTALIĞI TANISI KONULMASI

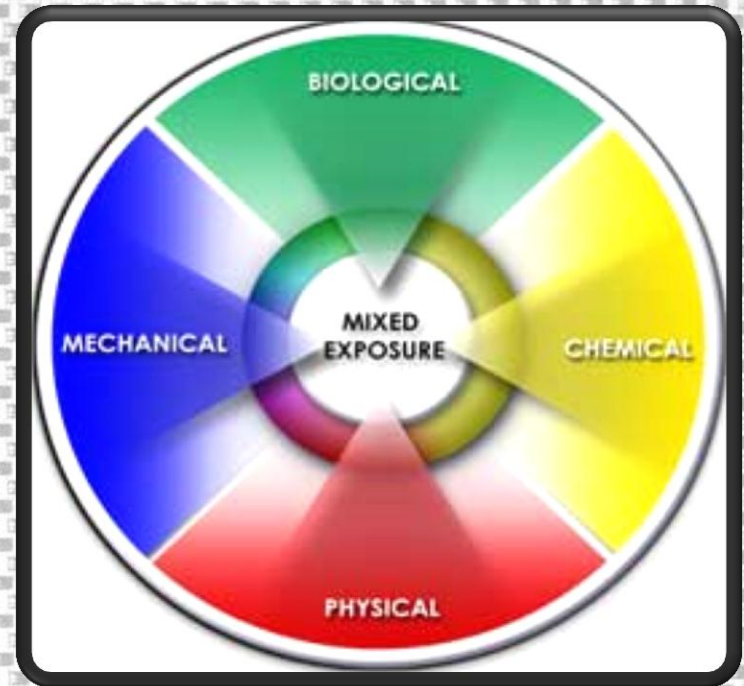
1. Çalışanın daha önceki muayene bulguları gözden geçirilmeli
2. Hastanın ve hastalığın öyküsü alınmalı, yaptığı işle ilgisinin olup olmadığına ilişkin bilgi toplanmalıdır
3. Tıbbi muayene bulguları bu bilgiler işığında tekrar değerlendirilmeli
4. Meslek hastalığı kuşkusu devam ediyorsa çalışanın vücudunda ve işyerinde şüphelenilen madde analizi yapılarak kesin tanıya gidilmelidir,

MESLEK HASTALIKLARI SINIFLAMASI

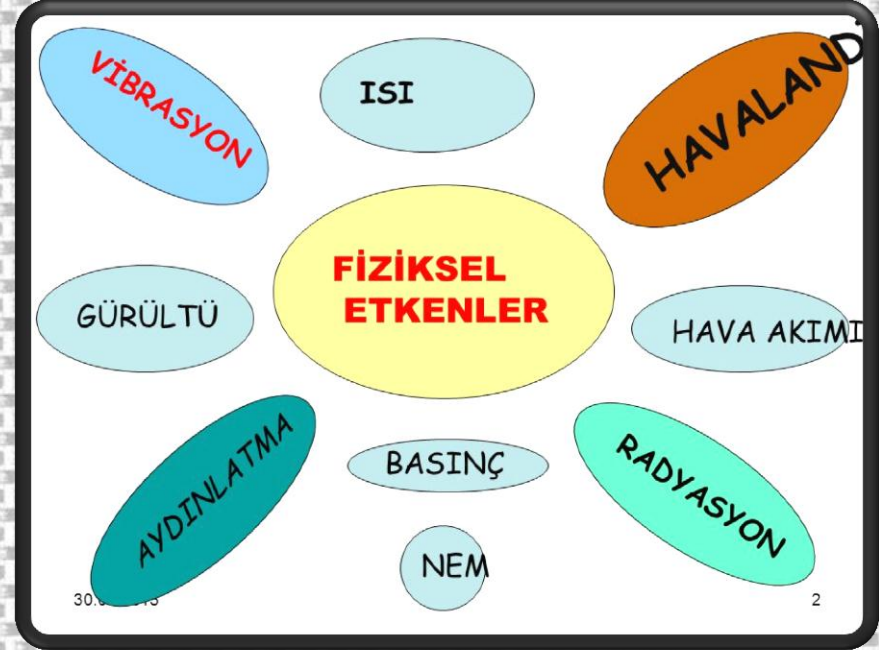
Meslek hastalığı nedeni risk etmenlerine göre sınıflama:

- 1-Fiziksel risk etmenleri
- 2-Kimyasal risk etmenleri
- 3-Biyolojik risk etmenleri
- 4-Tozlar
- 5-Ergonomik risk etmenleri

FİZİKSEL RİSK ETMENLERİ

- ✓ Gürültü,
- ✓ Titreşim,
- ✓ Aydınlanma,
- ✓ Isı,
- ✓ Nem,
- ✓ Radyasyon,
- ✓ Basınç
- ✓ Fiziksel şiddet de bu grupta düşünülebilir

KİMYASAL RİSK ETMENLERİ

- ✓ Ağır metaller,
- ✓ Solventler,
- ✓ Zehirli ve iritan gazlar,
- ✓ Asit ve alkaliler,
- ✓ Pestisitler,
- ✓ Plastik maddeler,

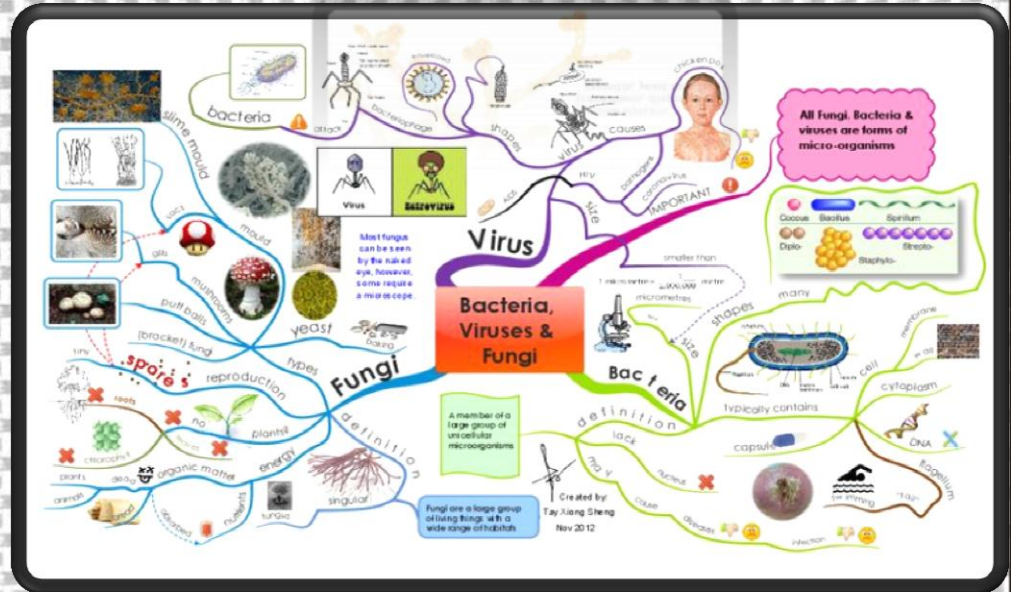
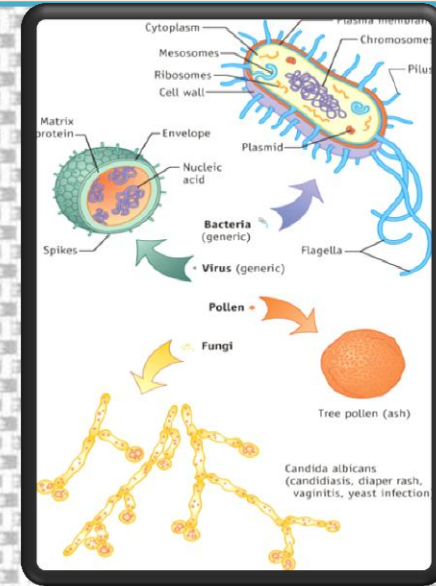
TOZLAR

- ✓ Inert
- ✓ Toksik
- ✓ Allerjik
- ✓ Fibrojenik
- ✓ Kanserojen
- ✓ İnorganik
- ✓ Organik

BİYOLOJİK RİSK ETMENLERİ

- Brusella,
- Şarbon,
- Veba,
- Tularemi,
- KKKA
- Tüberküloz
- Parazit hastalıkları vb.

ERGONOMİK RİSK ETMENLERİ

- ✓ Uzun çalışma süreleri,
- ✓ Hızlı iş,
- ✓ Yorgunluk,
- ✓ Monoton iş,
- ✓ Duruş bozuklukları,
- ✓ Ağır yük taşıma ve kaldırma
- ✓ Zorlayıcı iş akışı
- ✓ Ergonomik olmayan alet , eşya, araç, makine ve süreçler

PSİKOSOSYAL RİSK ETMENLERİ

- ✓ İş güvencesizliği,
- ✓ Gelecek kaygısı,
- ✓ İş stresi
- ✓ Şiddet
- ✓ İşyeri şiddeti
- ✓ Yükselme hedefi olmaması

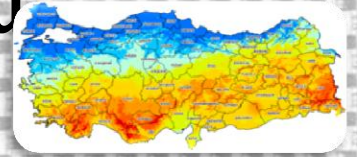
TÜRKİYEDE MESLEK HASTALIKLARININ SINIFLAMASI

- ❖ A Grubu: Kimyasal Maddelerle Oluşan Meslek Hastalıkları:
- ❖ B Grubu: Deri Hastalıkları:
- ❖ C Grubu: Pnömonyoz ve Diğer Mesleki Solunum Sistemi Hastalıkları:
- ❖ D Grubu: Mesleki Bulaşıcı Hastalıklar:
- ❖ E Grubu: Fiziksel Etkenlerle Olan Meslek Hastalıkları:

TÜRKİYEDE MESLEK HASTALIKLARININ DURUMU

- Türkiye’de meslek hastalıkları konusu sorunlu
- Meslek hastalıklarının kaydı tutulmuyor.
- Eldeki tek veri SGK’nın her yıl tazminata bağladığı vaka sayısı.
- Örneğin 2012 yılı SGK verilerine göre Türkiye’de 395 kişi meslek hastası oldu ve 1 kişi meslek hastalığından öldü.
- Oysa ülkede her yıl en az 100 bin kişi meslek hastası oluyor ve binlerce kişi meslek hastalığından ölüyor. En başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na, işyeri hekimlerine, üniversite ve devlet hastanelerinde çalışan hekimlere, herkese iş düşüyor.

İSTATİSTİKLER-TÜRKİYE

2010 yılında

62 903 iş kazası

533 meslek hastalığı

1454 çalışan hayatını kaybetti.

2011 yılında

69 227 iş kazası

697 meslek hastalığı

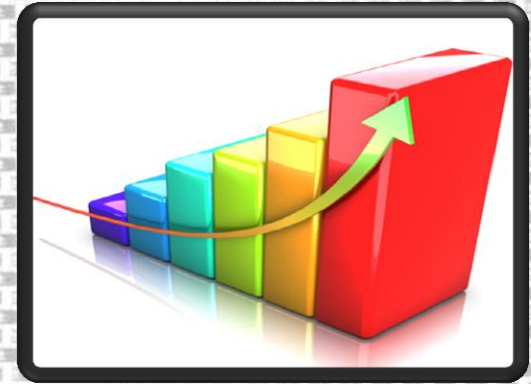
1710 çalışan yaşamını yitirdi.

2012 yılında

74871 iş kazası

395 meslek hastalığı

745 çalışan yaşamını yitirdi.

YETKİLENDİRİLMİŞ SAĞLIK HİZMET SUNUCULARI

- Meslek hastalıkları hastaneleri,
- Kamu üniversitelerinin hastaneleri,
- Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma hastaneleridir.

SAĞLIK ÖRGÜTLERİNİN GÖREVLERİ

Çalışana yönelik çalışmalar

- İşe Giriş Muayenesi
- Aralıklı (Periyodik) Muayeneler
- Özel Tarama Muayeneleri
- İşe Dönüşte Yapılacak Muayeneler
- Eğitim

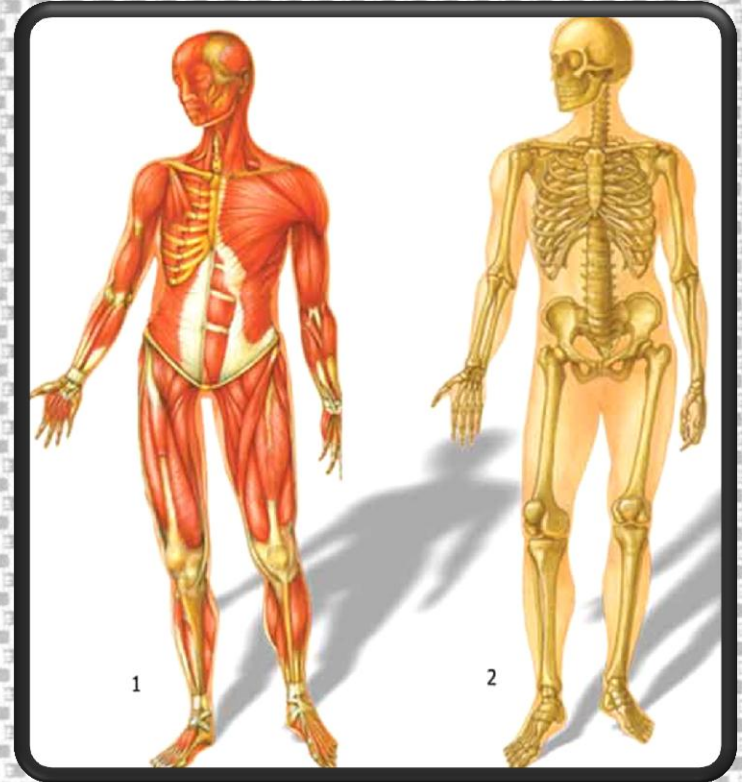
İşyerine yönelik çalışmalar

- İşyeri ortam analizleri
- Çevreye yönelik çalışmalar , çalışma düzeni, çevre düzeni

SIKLIKLA GÖRÜLEN MESLEK HASTALIKLARI

- 1- Kas-İskelet sistemi :%45,3
- 2- Deri : %29
- 3- Solunum : %9,2
- 4- İşitme Kaybı : %8,7
- 5- Diğer : %13,9

HASTALIKTAN KORUNMA PRENSİPLERİ

ÇALIŞANA YÖNELİK YAPILACAK ÇALIŞMALAR

- ✓ İşe giriş muayenesi
- ✓ Aralıklı muayeneler
- ✓ Hastalık ve hastalık sonu muayeneleri
- ✓ Bazı grupların özel muayenesi (çocuk işçi, kadın işçi, yaşlı işçi, vb)
- ✓ Her muayenede gerekli laboratuvar bulgularla destekleme
- ✓ Rehabilitasyon
- ✓ Eğitim

İŞE GİRİŞ MUAYENESİ

- ▶ Her çalışanın işe başlamadan önce iyi bir muayeneden geçirilmesi hem yasal zorunluluktur, hem de daha sonraki bulguların değerlendirilmesinde yararlı olacaktır
- ▶ Bu muayenede çalışanın gireceği işin özelliklerine göre bazı özel incelemeler de yapılabilir (dışkı, boğaz kültürü, vb.)
- ▶ Bu arada işyerindeki, sağlığına zararlı olabilecek etkenler için de uyarıda bulunarak korunma yöntemlerini uygulama eğitimi yapılmalı, bazı koruyucu aşılar (gerekliyorsa) yapılmalıdır (tetanoz, BCG, vb.)

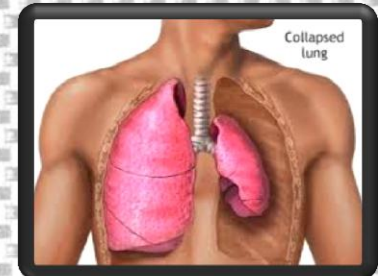
ARALIKLI (PERİYODİK) MUAYENELER

- Çalışanlar yaptıkları işin ve işyerinin getirdiği zararlılık derecesine, bedensel durumlarına ve en çok risk altındaki organ ve sistemlere göre (kadın, çocuk, yaşlı) değişen aralıklarda muayene edilerek oluşabilecek meslek hastalığının önlenmesi ya da erken tanısı yapılarak zararlarının azaltılması sağlanmalıdır

ÖZEL TARAMA MUAYENELERİ

- ✓ Daha önce yapılan muayenelerin dışında bazı gruplar özel olarak daha sık ve bazı hastalıklar yönünden incelenir (diyabet, hipertansiyon ve kronik akciğer hastalığı olanlar, çocuk işçiler, gebe ve emzickliler vb)
- ✓ Bu yolla meslek hastalıklarının gelişmesi önlenebilir ve genel sağlık durumları geliştirilir

İŞE DÖNÜŞTE YAPILACAK MUAYENELER

Hastalık Sonu

- Hastalık ister mesleksenel, ister meslek olmayan türden olsun geçirilen hastalığın vücutta yaptığı olumsuz durum değerlendirilerek işe devamının tartışılması, alınması gerekli önlemler ve eğitim yapılmalıdır.

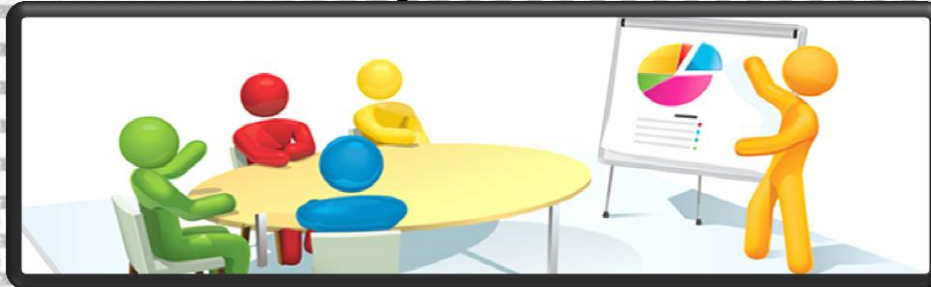

İŞ YERİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

- İşyerinde çalışma düzeni
- İşyeri ortam analizleri

İşyerindeki sağlığa zararlı etkenlerin ölçümü hem meslek hastalıklarının önlenmesi, hem de meslek hastalığının tanısını koymada önemlidir

Her bir madde için belirlenen (ülkelere göre değişik), izin verilecek en yüksek doz (değer) değerlendirmesi de böylece anlam kazanır.

ÇEVREYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

- Çevreden gelebilecek ya da çevreye olabilecek zararların incelenmesi ve önlenmesi vb.
- İşyeri ortamı için konulan bu sınırlar gibi bu maddelerin insan vücudunda da hangi değerlerde tehlikeli olacağı ayrı ayrı gösterilmiştir
- Kuşkusuz işyerinde yapılacak diğer bir inceleme de her bir zararlı etkene karşı uygulanacak koruyucu araçların durumu ve çalışanların davranışları olmalıdır

UNUTMAYIN !!!!

- Meslek hastalıklarından korunulabilir
- Korunmada kaynakta kontrol yöntemi en başarılıdır.
- Kişisel koruyucu malzeme kullanımı son çaredir ama önemlidir.
- Neden işyerindedir.
- İşyerinde alınacak önlemlerle denetlenebilir
- Etkenler en çok solunum yoluyla vücuda girer.
- Tedavide ilk yapılacak o işten uzaklaştırmaktır.
- Çoğu meslek hastalığı tedavi edilemez.
- Risk değerlendirme ve kontrolü en önemli yaklaşımdır.

